

מתח גבוה

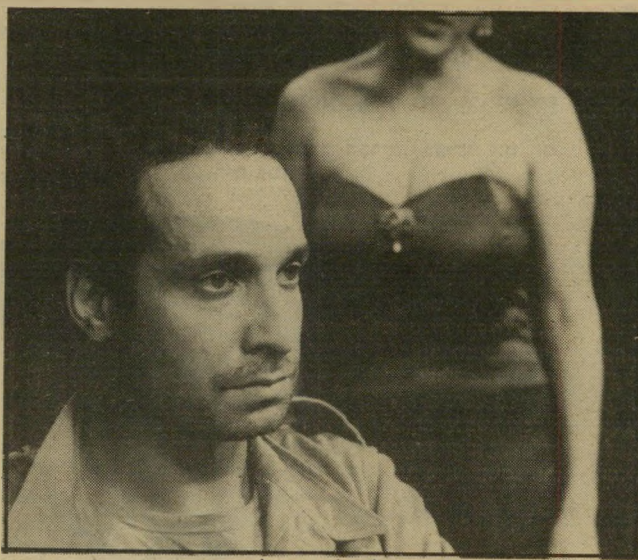
נפלות זו על זו ככליל נהמות ויללות שלא השמיעה חיה מעולם... ייחודו של הספר הוא באופן טיפולו יוצא הדופן בנושא השואה. אין זה ספר המתמקד בתיאור השואה כאירוע היסטורי, ולא כזה המתאר את תגובת

מנהאטן קודחת כאור ניאון, לעומת אירופה החשוכה. הקומה ה-34 מעל ההרסון, לעומת גומה מתחת לעץ, פינה מתחת לשולחן, שממנה אפשר לתפוס קליפת תפוח־אדמה כמעופה. ברמן ניר יורקי מנגב דלפק של כרום ופלסטיק מול נביחותיהם המחרידות של כלבי כפר מוירעב, השואפים בחמת־זעם לנשוך את הנווד, המגודה, בדרבליי־בית. עולמה של אונה, סוכנת־נסיעות עצמאית ומתוחכמת בניו־יורק של שנות ה־60, לעומת עולמה של ילדה באירופה של שנות המלחמה — שאין לה לא בית, לא איש, ולא שם — רק הנחישות הנוערת להישרד.

הרומאן אונה, של דורית פלג, הוא ספר הבנוי על מתח בין קטבים מנר גרים. נפשה של גיבורת־הספר היא זירת מאבק — לחיים ולמוות — בין שתי משיכות מנוגדות לחלוטין — האחת, הקוראת לה לשרוד בכל מחיר, לא חשוב על חשבון מי ולא חשוב על חשבון מה, אפילו אנושיותה שלה עצמה; והשנייה, הקוראת לה לשמור על עצמיותה, על הרגש האנושי שבה, כאשר המחיר האפשרי הוא — היכרות.

ולא בכדי נפתח הספר בתמונה של קרב. קרבי־איננים אכזרי בין שתי רמיות כמעט מיתולוגיות — נערה יפהפיה, בהירה, ואשה יהודיה כבדת אברים: "הנה כא הרגע, כאחוזות־אש, אותה תוכלנה לכבות רק האחת בשנייה, הן משתלחות זו בזו. אין זה קרבי־נשים, לתלוש כשיער, לשרוט כציפורניים; גם לא קרבי־גברים, להלום באגרופים, לה

דוף ברך כמפישעה, ראש כבטן. לשדים בתוכן אין מין והם אינם בררנים. הם בעלי ידע רחב, אולי הידע היעילי במדע הזה, והם דולים ממנו במה שלעיתים נרמה כרשלנות ולי־עיתים כשלמות. ולעיתים, כרגעים הנוראים ביותר, נשכח הכל והן מת-

שמוראל וילוז'ני על הבימה מוכן למחוז את האשכים

לראות את וילוז'ני, למה לא? — שיינה. נכון, יש שם גם זבל שהצחנה ממנו בלתי־נסבלת, אבל יש גם זבל אורגני ריחני ומשובח, שמתכוז צומח שחקן מוכשר־מופרע, גידול־פרא קומי.

הקול הבלונדי של ריקי

אין ספק, ריקי גל היא היום הזמרת כעלת הקול הכי בלונדי במדינה. אך שהיא התרככה פתאום בתקליטה החדש (מה זאת אהבה — טי־בי־אס).

לאן נעלמה האגרסיביות של נערת־הרוק הקבארטית, כפי שהתגלתה בתקליטה הראשון?

מסתבר שגל לא מגבילה עצמה לסינגלון אחיד קבוע. מה שמאפשר לה לפרוץ כיוונים, לשנות, להשתנות. היא יכולה לעשות זאת בקלות בזכות האינטנסיביות המצויינת שלה, שהם גם הערך־המוסף שלה כזמרת ייחודית מאוד.

מה זאת אהבה? שואלת ריקי גל כבר כשיר הפותח את התקליט. איך אפשר לבטא אהבה בקולו המרגיז של מתי כספי, שלא השלים עם זאת שמלחין ומעבד מוכשר כמותו הוא די והותר, ומתעקש להמשיך לשיר. הפעם רחף את קולו הרועד־מתבגר לתקליט של ריקי גל. נכון, הוא עשה לריקי גל מוסיקה נפלאה, עיבודים ולחנים, שהם התשובה הנכונה למוטי־קה הבינונית השלטה היום בזמר הישראלי.

אך אלמלא קולה של גל, גם הלחנים האלה היו נבלעים בתוך יס־הפיומונים. הקול של גל מושך בצלילים כמו מיכחול המושך בצבע וזורע את הגוונים עד ליצירת קומפוזיציה מושלמת.

אין ספק, את התקליט הזה עושה הקול של גל. האגרסיביות מול נועם ופיוס. מיניות מול התפנקות ילדותית. רוק מול רמעות געועים רופסים. מסתובב לעומת זאת, נעות על הסקלה שבין אחד לעשר, מגיבובי־מילים של אהוד מנור (ויר ענלי), שם משלים כספי את הכוח שמנור שכה

וילוז'ני מקלל, מגדף ומתחרטן

ההרמנות הטוטלית היא אמה של שמואל וילוז'ני. פתיחה גרועה? הזמנות לכתוב על זיונים כמורו המתיימר לעסוק בתרבות?

טסטר־אפ קומדי הוא המשך של תרבות מקומית. הוא תיאטרון חי, נר שם, מקסים ומסריח. אתה יושב במרחף העליון של בית־לסין המסוכסך והממוסר ולא יודע מאיפה ייכנסו כך. וילוז'ני מתרוצץ על הבימה אחוז תוויות. מוכן למחוז לך את האשכים, לבעוט לך ברגלך, בפטמות, בפיי־הטבעת. לזיין אותך, להיכנס בך, לקרוע אותך, אבל את רוצה רק ידידות, נכון?

קדחת. וילוז'ני, בשם העם, בשם עצמו, רוצה בסדר־הכל לרפוק אותך. אילו ניבולי־פה, איזה קאטרסיס. שלוש שעות הוא מטלטל את הקהל, סוחט אותו, בולע אותו, מקיא אותו, לועס אותו בחורה, הופך אותו לסמרטוט, למלך, לאריות, לחכם, לחשוב, למ־טומטם.

לנשים בקהל הוא קורא זונות, לגברים אימפוטנטים. מנרתיק חגורת־הבוקרים הוא שולף נקניקית וזונבוק ענקית. יורה. צורה לתוך חלון פתוח על זוגות שהורעו ממנו וברחו: "רָקָאק, זה יס־הזיון שלכם, אהה?" אחרי־כך הוא מתפשט, נשאר עם מרבקות שחורות על הפטמות, לרבריו, שלא להרגיז את הרתיים. החיים לפי וילוז'ני הם אורגזמות, אורגזמות. "נשים אף פעם לא גומרות, אל תאמינו להן, הן מתפללות, צורחות (מרגים), כדי שתרגישו גבריים, אחר כך באמר כטי עם מיברשת־השיניים..."

גם מקומה של הפוליטיקה לא נפקד. הוא ישחיל אותה רק מבעד לרייז־ריץ'. ישיר, בוטה, כאסתטי וטוטלי. הומור חדש, הומור תל־אביבי, ואם תרצו

מה עשה אלוני לאיזבל

בניסיון להעלות את המחזה מן השיכחה הממושכת שבו היה נתון. כימים אלה הוא מועלה במיסגרת פסטיבל ישראל. העיבוד המצויין של ניסים אלוני ועבודת־הבימוי של יוסי יודעאלי הצליחו להוציא את המחזה משממונו. הורידו אותו מן השחקים המטאפיסיים ומהמנייריזמים הרתיים. איזבל האגרית והמושחתת יכולה

זוכרים את צור וירושלים של מתיתיהו שוהם, את הפרולוג המגרה, המרטיט, הפותח את המחזה שקראו לפנינו המורים לספרות ואחר־כך המחזה שהטיל עלינו שיעמום נוראי. מאז ירד המחזה מתוכנית־הלימודים הלך ונשכח. צור וירושלים נכתב לפני 57 שנים. ניסיונות להעלותו על קרשי־הבימה

דן לרנר, גל זייד ורפנה רכטר בהצגה "צור וירושלים" נעים על הבימה בהיטוריה

להיות גם השכנה ממול. אליהו הנביא לובש רמות בשר ודם, חול־הזהה מצוי. השחקנים המגלמים את הרמויות במחזה הם תלמידי שנה ב' ושנה ג' בבית־הספר מיישק בית־צ'ב. הם נעים על הבימה כהיסטריה. חוסר הניסיון מקשה עליהם את ההתמודדות עם מחזהו המורכב של שוהם, על־אף העיבוד הקלייחית של ניסים אלוני.

עלו בתווה, על אף חשיכותו הספרותית וההיסטורית שעליהן לא היו עוררין. מחזה העוסק בקונפליקט האליילי־אלוהי, מאבק הכוחות מול הרחוקות. חיייה־רגע מול החזון, המתגלמים בדי מותם של איזבל ואליהו הנביא. לחגיגות ה־40 חברו להם יחדיו עורך קוטלר, יוסי יודעאלי, גרי בילו, ניסים אלוני והנהלת תיאטרון הבימה.

גוף חי ונושם

אחד המאפיינים של כרך הם הסמנים המצביעים על מקום, שהופכים עם השנים תווית מזהה. למשל התרוממות — שלושת העיגולים של מנשה קדישמן — סמן המציין מקום בתל־אביב, מיפגש ראשון עם חזות עיר, כמו מיפגש עם בית, עם שדרה, פסל או כל מונומנט אחר.

סך־הכל לקבוצת של סמנים, יוצרים ריוקן של עיר, חותם של זהות. באחרונה הצטרפו לקבוצת הסמנים היוצרים את הטקסטורה לעיר, פיסלו של דני קרוון — כיכר לבנה. אומר הר"ר דויד אלכסנדר, מנכ"ל קרן תל־אביב לספרות ואמנות. על הפרוייקט הזה מדבר אלכסנדר כעל תינוק שזה נגמל מחיתוליו. כשמבקרים בכיכר הלבנה שבפארק וולפסון, הממוקם על גיבעת־חול במבואותיה של תל־אביב, מבנינים את ההתלהבות של דויד אלכסנדר, מי שהיה בין היוזמים להקמתו. זוהי טביעת־האצבע האחרונה של הקרן בתחום הפיסול.

בתחום המוסיקה התבשרנו על שלושה מלחינים שיקבלו בקרוב מילגה מטעם הקרן, שתאפשר להם להתפנות להשלמת יצירותיהם. השלושה הם: הפרופסור אבל ארליך, בנימין ברעם, וסרג'ו נטרא. ואילו בתחום הקולנוע הזמינה הקרן תסריטים קצרים מעשרות אנשי־קולנוע, שמתוכם יבחרו רק ארבעה שיופיקו על־ידי הקרן. הסרטים יוקרנו בכמה בתי־קולנוע לפני הסרט באורך מלא, המוקרן במקום.

בתחילה חשבו להגביל את היוצרים רק לנושא שיעסוק בעיר תל־אביב, אומר אלכסנדר, "להפתעתנו היה זה שלמה (צ'צ'ק) להט, שהוא גם יוד מועצת המנהלים, שהתנגד להגבלה זו."

בתחום התיאטרון, הוקם גוף הנקרא סח"ן — (מרכז לתיאטרון ניסויי). כאן עושים מיני־עבו, שאליו מגיעים מחזות או רעיונות בשלב ראשוני. הקרן מאפשרת את הדרייה הראשונה. אחת ההפקות החרשיות של סח"ן — בינוס, של מיכאל כהנא (כוכב פסטיבל עכו — ריקודו של נויס כהן).

התנאי המנחה של סח"ן הוא בעיקר אלמנט הניסוי. הפקה המתוכננת לעתיד הקרוב, היא גירסה חופשית של רינה ירושלמי להמלט בתחום הספרות, ממשיכה הקרן להעניק קרנות ומילגות לסופרים, ובמקביל, ממשיכה להוציא מיבחר מאמרי־ביקורת על יצירותיהם של יוצרים שונים. אל המאמרים הקיימים צטרפו בקרוב מאמרים על יצירתו של יהודה עמיחי בעריכת יהודית צוויק, מאמרים על יצירתו של דויד פרישמן מאת מנוחה גלבוש ומאמרים על יהודה הלוי מאת אביבה דורון. קרן תל־אביב לספרות ואמנות — אחד הגופים הפעילים בעיר, שעדיין לא קפאו על שמריהם. מתחרשים, מתנסים, מטפחים.

בקושי סימנה להם את קרי־האופק. באמצע תלוי ומתבדר לו השיר אמצע בלזו של יהונתן גפן, שיר שמוריד אותך לתהום, לא בטוח שגם מחזיר, שיר דיכאוני ורגיש. אבל הקול של ריקי גל הופך גם שיר דיכאוני לחגיגה אמיתית.

להכניס, ועד השיר של תנוך לויין — בצעו לא רב. ביוון לא קודר. שיר יפהפה, שיר אכזרי, הסוגר את הגולל על האהבה בהיעדר עצב הא־הבה. כי הזמן את העצב ליר המתים קובר, אומר השיר. חבל שהמוסיקה של כספי רק ירפפה על המילים.